

### Bohoslužby v Zábřehu 27.října 2013

Lk 18,9-14

Milé sestry, milí bratři, každý člověk je určitě rád, když zjistí, že má nějakou svoji cenu, že jeho život má svůj smysl, svůj význam, má ve svém životě něco, čím se může pochlubit. Ve středověku si bohatí šlechtici stavěli různé hrady a později nádherné zámky, ve kterých ukazovali své bohatství a vznešenost rodu, ze kterého pocházejí. Svým způsobem se to přelilo i do naší dnešní doby. Rádi se něčím před druhými pochlubíme. Někteří vystaví vzácný porcelán ve vitríně obyváku, někteří knihovnu s díly, která ukazují jeho vzdělanost, někteří vyzdobí byt svými vlastními pracemi. Je to jaksi přirozené. Poukážeme na to, že něco dokážeme.

Chlubit se ale člověk nemusí jen svým hmotným bohatstvím. Dá se chlubit i svými skutky, hrdinnými činy, nebo dobročinností. Do této kategorie krásně zapadá právě farizeus, který vstupuje do chrámu. Je třeba podotknout, že na to chlubení skutečně má. To, co zmiňuje, si nevymýšlí, ale opravdu koná. Oni ostatně farizeové byli velmi zbožní a záleželo jim na tom, aby plnili, co Zákon přikazuje. Jejich problém tedy nespočíval v tom, že by podle zákona byli lidmi hříšnými, že by konali zlé věci. Šlo jim o nalezení cesty života, cesty, která by vedla ke spáse, která by dávala životu smysl a nějakou náplň. Plnění zákona je určitou pomůckou pro nalezení toho, jak životu dát nějaký dobrý směr. V tom tedy opravdu problém toho farizea není. Problém je v tom, jak na svůj život onen farizeus nahlíží. Dělá si před Hospodinem pěknou výkladní skříň. Svými skutky se chlubí a tím z nich dělá něco, co jeho život posunuje do lepší kvality než jsou životy jiných lidí. Neděkuje za to, jaký může být, ale z toho, jaký je činí důkaz své dokonalosti a důvod vyvýšenosti nad ostatními. A to je pak skutečně problém.

Mluva hlasatelů Božího slova může někdy působit až tak, že se člověk bojí být úspěšným a dobrým. Myslím, že je chybou vykládat Ježíšova slova, i slova mnoha jiných biblických svědků víry právě tímto směrem. Ono je Pánu Bohu ve své podstatě jedno, jsme-li bohatí nebo chudí, jsme-li úspěšní nebo smolaři, jsme-li dobrými následovníky zákona nebo hříšníky. Stav člověka sám o sobě nemá ani kladné ani záporné zabarvení. O tom, jaký je a co se z jeho stavu stane, vypovídá až postoj srdce. Podle něj je přeci člověk souzen, nikoliv podle toho, jak navenek vypadá. Bylo by totiž poněkud nespravedlivé označit člověka, že je dobrý jen proto, že neměl příležitost být zlým. Proto je třeba vždy brát v úvahu, jak se člověk ve svém postavení zachovává ve vztahu k druhým lidem, nikoliv to, jakého postavení je. Bylo by tedy špatné říci si, no jo, farizeus, co byste čekali. Je pravda, že farizeus má mnoho příležitostí propadnout pýše, ale to ještě neznamená, že může dát rovnítko mezi farizea a pyšného člověka. Bohužel, mnozí z nás tak stále ve svých životech uvažují. Ono je to poměrně jednoduché, dá se nálepka určité skupině lidí a hotovo. Co na tom, že ne všichni farizeové jsou pyšní a vyvyšují se.

Tak to jen taková poznámka, aby bylo jasné, co je vlastně problém toho farizea. Není to jeho zařazení do určité skupiny, ale je to jeho přecenění vlastní osoby. Ostatně obdobně by se dalo mluvit i o tom celníkovi. Ani zde nelze položit rovnítko, že každý celník je pokorný hříšník. Mnozí

celníci byli skutečně špatní lidé a s pokorou jejich jednání nemělo nic společného. Pro své podobenství si Ježíš tyto dvě postavy vybírá zcela záměrně, protože mnozí jeho posluchači vnímali jejich role tak, že farizeus byl zbožný člověk a celník byl neznaboh. Farizeus byl tím, od kterého se očekávalo, že jeho postoj před Bohem bude pokorný, kdežto celník nebude ani vědět, co říct a jak se před Bohem chovat. Kdyby lidé Ježíšovy doby takto farizea a celníka nevnímali, nemělo by Ježíšovo podobenství žádný smysl. Takto docela provokuje a tím vede člověka také k zamyšlení. Možná, že dnes by mohlo používat úplně jiné role. Místo toto farizea si můžeme představit poctivého písmáka a místo celníka nějakého místního alkoholika.

Zápletka podobenství je v tom, že od písmáka bychom očekávali skutečně pokorný postoj před Bohem, protože takto se nám jeho životní styl jeví. Se zájmem studuje Písmo, modlí se, snaží se žít jako dobrý učedník Páně. Je pracovitý, dobře vede svou rodinu, i když třeba není moc bohatý. Ale právě v to, že se mu dobře daří je také jeho pokušení, které ho může vést k tomu, že na toho alkoholika, který si sedl sice do poslední lavice, nicméně měl tu drzost vůbec přijít a smrdět tady, tak se na něj může dívat skrz prsty. A v duchu také děkovat, že není jako on. K pýše má mnohem blíže než ten alkoholik, který je na dně, který už ztratil svou důstojnost a vyčlenil se na okraj společnosti.

Být úspěšný a vést dobrý život není samo o sobě ničím špatným. Avšak je pravda, že člověk je v takové situaci mnohem blíže tomu nevidět skutečnou bídu svého života. Ten chudák na dně si to velmi reálně uvědomuje. A tak ačkoliv jím může to bezproblémové okolí pohrdat, má mnohem větší šanci dojít ospravedlnění, protože lépe si uvědomí, že je hříšníkem a potřebuje očištění. Lidé zbožní, lidé ze všech sil následující svého Pána, mají tady ten velký problém, že se snaží dělat vše proto, aby jako ti hříšníci nevypadali. A tak se paradoxně do osidel hříchu ještě více zamotávají. Snaží se ho porazit ne tím, že ho přinesou pod Kristův kříž, ale tím, že ho překonají svým způsobem života. Odtud pak už není zase tak daleko k tomu, aby člověk zpychnul, tedy přivlastnil si podíl na tom, jaký život vlastně žije. Ono se to neobejde bez zapomenutí na vděčnost, stejně jako bez zapomenutí na to, že cestou života není Zákon, ale Kristův kříž.

Na příkladu farizee a celníka nám Ježíš ukazuje možný dvojí postoj přístupu k Bohu. Ten první, farizeův, se přes všechny teoretické předpoklady točí kolem jeho vlastní osoby. Když se na něj podíváme, vidíme, že skutečně toho hodně dostal a má být zač vděčný. Jakousi vděčnost v jeho modlitbě skutečně najdeme. Začíná tím, že Pánu Bohu děkuje. Avšak neděkuje mu za to, co dostává z jeho milosti. Děkuje mu za to, že může být jiný, že může být lepší než jiný. A to je podivná vděčnost. Takto bychom Pánu Bohu děkovat neměli. Bůh totiž nechce, abychom byli jiní v tom smyslu, že cítíme být lepšími. Takovýto pocit sebespokojenosti se sebou samým totiž vede ke ztrátě motivace hledat ve svém životě věci, které můžeme vylepšit. Sebespokojenost se sebou samým také zapomíná na to, že měřítkem našeho života není naše vlastní hodnocení toho, co je dobré. A tak tento svými skutky skutečně bohatý farizeus je před Pánem vlastně velmi chudý. Jeho srdce je chudé, protože nevidí nic jiného než svoji vlastní slávu a lest, které však před Pánem Bohem blednou, protože zakrývají jeho skutečný stav. Je oslněn sám sebou a tak nevidí, že je v jádru větší chudák než ten celník nad kterého se tolik povyšuje. Navíc to vyznání, že je rád, že je lepší než ti hříšníci, zavání dost velkým nepochopením, oč v Božím díle vlastně jde. Nejde přeci o to být lepší než druzí, ale jde o to být Božím obrazem. Takovéto vynášení se nad druhé zavání dost nepříjemným souzením druhého, protože skutečnost, že je hříšníkem, z něj ještě nedělá člověka druhého řádu.

Tímto podobenství nás tedy Ježíš varuje, abychom nezapomínali na to, kým vlastně jsme. Mluví tu o pokoře, protože to je jediný postoj, který nám umožní přijmout Ježíšovo evangelium o

odpuštění a smíření. Člověk jako farizeus jen stěží může dojít odpuštění, protože vlastně nevidí žádnou chybu, nevidí nic, co by mu měl Pán Bůh odpouštět. Vidí se v tom nejlepším světle. Na rozdíl od celníka, který naplno poznává svou bídu a nedokonalost. Proto je také ten celník ospravedlněn. Před Bohem nám totiž nepomůže mávání tím, co jsme dokázali. Pomůže nám jen vyznání, že bez něj nedokážeme nic. Celník poznal, že jeho život sám o sobě nemá žádnou cenu, protože všechno, co za něco stojí, je v Božích rukou a on může jen prosit za milost. Nemá nic, čím by si mohl Boží přízeň zasloužit, čím by se mohl před Bohem chlubit. A tím je uzdraven. Tím, že sám nastavuje jen prázdné ruce, má mnoho místa na to, aby mohl od Boha něco přijmout. Ten farizeus takové místo už nemá. Předkládá ruce plné všeho, čím se chce před Bohem pochlubit a nemyslí potom na to, že by od něj mohl ještě i něco přijmout. Náš život ale nestojí na tom, co sami umíme vykonat, ale na tom, co umíme přijímat. Umění přijímat je vždy spojené s pokorou, protože vyznává, že je něco, co skutečně je nad naše síly a možnosti. Naše spása, opravdu hodnotné naplnění našeho života, to je nad naše možnosti. V mnoha věcech samozřejmě můžeme být velmi dobří a schopní. Můžeme být dobří ve znalosti Bible i horlivosti následování. Pokud se nám ale tyto schopnosti stanou důvodem, abychom se cítili být lepší než jiní lidé, kteří třeba tolik Bibli nečtou a jejich horlivost té naší nesahá ani po kotníky, pak jsme velmi prázdní a jen stěží v sobě najdeme způsob, jak by se náš život naplnil. Je přirozené, že se rádi pochlubíme, že rádi najdeme něco, nač ve svém životě můžeme být hrdí, čím se můžeme cítit významní. Zde jsou velmi na místě slova, která psal apoštol Pavel: kdo se chlubí, ať se chlubí v Pánu. Právě tento postoj, který nevidí jako důležitého sám sebe, ale vyvyšuje nad sebou svého Pána, ten vede k nalezení skutečné cesty života. Pane Ježíši, děkujeme ti, že jsi v pokoře přijal roli služebníka, abys svojí službou vykoupil naše životy. Prosíme dej, ať i my se dokážeme v pokoře sklánět před tebou a smíme poznávat, co je v našich životech skutečně to dobré a co máme ještě změnit.

Amen.